

ISTRAŽIVANJE: ZASTUPLJENOST PRIPADNIKA MANJINA U IZVRŠNOJ
I SUDSKOJ VLASTI

Još daleko od ravnopravnosti

Podaci o zastupljenosti pripadnika manjina u izvršnoj i sudskoj vlasti, uprkos obavezi, nepotpuni su, ali nedvosmisleno govore – da su radna mjesta većinom rezervisana za Crnogorce

USTAVOM PROTIV RAVNOPRAVNOSTI: Vrhovni sud Crne Gore

Pripadnici manjina u Crnoj Gori nijesu srazmjerno zastupljeni u organima državne i lokalne uprave, u izvršnoj i sudskoj vlasti, iako to nalaže domaće zakonodavstvo ali i brojni međunarodni dokumenti koje je Crna Gora dužna da poštuje. To je zajednička ocjena kako izvještaja državnih organa, tako i civilnog sektora.

Ni dvije godine nakon donošenja vladine Strategije o manjinskoj politici i usvajanja *Zakona o državnim službenicima i namještenicima*, koji propisuje obavezu vođenja evidencije o nacionalnoj strukturi zapošljenih u državnoj i lokalnoj upravi, Crna Gora validnu evidenciju - nema.

To potvrđuje i *Izvještaj o razvoju i*

zaštiti prava manjina u 2009. godini koji je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava krajem prošlog mjeseca podnijelo parlamentu.

PROPISI I MEĐUNARODNI STANDARDI: “Potpunih podataka nema, a oni koje imamo govore da je ta zastupljenost većinom nepovoljna, odnosno da nije u skladu sa odredbom Ustava koja kaže da pripadnici manjina moraju biti srazmjerno zastupljeni u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave”, kaže za *Monitor* **Sabahudin Delić**, pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava. Ustav nije jedini domaći akt koji to propisuje. Zakon o manjinskim pravima i slobodama takode predviđa srazmjernu zastupljenost manjina u

javnim službama, državnoj i lokalnoj upravi.

Da odredba o srazmjernoj zastupljenosti Ustava “nije operativna”, te da se mora “naslanjati na podatke o zastupljenosti pripadnika manjina”, navodi se i u dokumentu Savjeta Evrope (SE) - *Rezoluciji Komiteta ministara o implementaciji Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u Crnoj Gori*, iz 2008. godine. Crna Gora je ratifikovala Okvirnu konvenciju SE iz 1995. godine i ona je obavezuje “da stvori neophodne uslove za efikasno učešće pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom, socijalnom i ekonomskom životu i javnim poslovima, naročito onih koji se njih tiču”.

U Preporukama OEBS-a iz Lunda

takođe se navodi da “države moraju obezbijediti manjinama da se čuje njihov djelotvorni glas kako na nivou centralnih vlasti, tako i na regionalnom i lokalnom nivou”. Istu problematiku tretiraju i preporuke OEBS-a iz Haga i Osla.

Ivana Jelić, profesorica Pravnog fakulteta u Podgorici, za *Monitor* kaže da je iz postojećih podataka i iz razgovora sa zaposlenim jasno da je zastupljenost pripadnika manjinskih grupa u izvršnoj i sudskoj vlasti skromna.

Ona napominje da je evidencija neophodna: “Ne da bi se pripadnici manjina getoizirali, već da bi se omogućilo sprovođenje principa afirmativne akcije

i njihova potpuna integracija u građansko društvo Crne Gore. Zvanični statistički podaci dali bi neophodnu osnovu da se u praksi ostvari garancija iz pomenutih ustavnih odredbi”.

Ustav Crne Gore propisuje mogućnost afirmativne akcije, u cilju obezbjeđivanja ravnopravnosti i zaštite “lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju”. Afirmativnu akciju, takođe, omogućava *Predlog zakona o zaštiti diskriminacije* koji je u skupštinskoj proceduri. Da je donošenje tog zakona od posebne važnosti, u više je navrata naglašavano sa različitih evropskih adresa. Ipak, izjašnjavanje o predlogu tog zakona u Skupštini ove je sedmice odloženo po četvrti put.

PRAKSA, BROJKE I IZGOVORI: Prema evidenciji Uprave za kadrove, koja je nepotpuna, a zakon je obavezuje da vodi centralnu kadrovsku

Ivana Jelić: “Evidencija o broju zapošljenih pripadnika manjina u sudskoj i izvršnoj vlasti neophodna je ne da bi se pripadnici manjina getoizirali, već da bi se omogućilo sprovođenje principa afirmativne akcije i njihova potpuna integracija u građansko društvo Crne Gore”

Nije sve jednostavno, komentarišu podatke nadležni. Delić napominje da prilikom izjašnjavanja po nacionalnoj pripadnosti “ima dosta mimikrije”, a **Svetlana Vuković**, direktorica Uprave za kadrove da bi trebalo imati i podatke o vjeroispovijesti kako bi slika bila odgovarajuća. Ona smatra da je procenat državnih službenika za koje se zna nacionalna pripadnost “dovoljan uzorak” za potpunu sliku.

Interesantna je činjenica da se na izjašnjavanje o nacionalnoj pripadnosti najlakše odlučuju Crnogorci. Od 1007 kandidata koji su se javili na 78 oglasa za posao u 36 državnih organa, kaže statistika Uprave za kadrove, 147 se izjasnilo kao Crnogorci, 12 kao Bošnjaci, troje kao Albanci i - nijedan Srbin. Neizjašnjenih je bilo 810.

Nije svejedno i da li su pripadnici manjina zapošljeni na odgovornim

evidenciju, u državnoj upravi zapošljeno je čak 81 posto Crnogoraca. A prema podacima Monstata iz 2003. godine, u zemlji je Crnogoraca 43,16 posto.

Isen Gaši, predsjednik Nacionalnog savjeta Roma smatra da tvrdnje da Romi i Egipćani nemaju kadrove za rad u državnim organima ne stoje i da je sve više obrazovanih pripadnika te manjine.

Najveći disbalans između zastupljenosti na nacionalnom nivou i broja zaposlenih u državnoj i lokalnoj upravi, pokazuju podaci Uprave za kadrove, je kod zapošljavanja Srba. Lideri srpskih partija i ranije su optuživali nadležne da ih po tom osnovu diskriminišu.

funkcijama ili kao portiri i kuvarice, kako kaže Sabahudin Delić.

SUDSTVO, TUŽILAŠTVO I POLICIJA BEZ PODATAKA: Podaci su posebno nedostupni kada je riječ sudskoj vlasti, policiji i lokalnim samoupravama.

Tako o zastupljenosti pripadnika manjina u sudskoj vlasti Uprava za kadrove nema podataka. Tek će se prikupljati podaci. “To je prosto sljedeća faza razvoja sistema,” rekla je Mira Vlahović, zadužena za sitem Centralne kadrovske evidencije Uprave za kadrove.

Za sada, prema izvještajima ombudsmena, sudovi, kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou, ne vode evidenciju o zastupljenosti pripadnika manjina. U izvještaju ombudsmena za 2008. godinu tražene podatke o nacionalnoj strukturi nije dostavilo Vrhovno državno tužilaštvo, kao ni Vrhovni sud Crne Gore. Ombudsman je tada poslao preporuku onima koji nijesu dostavili podatke da to učine najkasnije za šest mjeseci. Informacije ni tada nijesu stigle, da bi konačno, nakon urgencije ombudsmena od 7. juna ove godine stigla objašnjenja zašto podataka nema.

SVETLANA VUKOVIĆ: Bez potpune evidencije

STRUKTURA

Zapošljenih Srba u državnoj upravi je 7,35 posto, dok ih je prema popisu iz 2003. godine 31,99 posto. Bošnjaka je zapošljeno 1,42 posto, a prema posljednjem popisu ima ih 7,77 posto. Albanaca u državnoj upravi ima 1,28 posto, a popis kaže da ih je 5,03 posto. Muslimana je zapošljeno 1,46 posto, a prema popisu ih je 3,97 posto. Od 1,10 posto Hrvata u Crnoj Gori u državnoj upravi je zapošljeno 0,58 odsto... U postojećoj evidenciji nema nijednog pripadnika Roma, Egipćana i Aškalija, iako Ministarstvo za ljudska i manjinska prava ima jednog Roma.

U obrazloženju Vrhovnog suda kaže se da "crnogorski sudovi u potpunosti primjenjuju ustavne i zakonske odredbe o zastupljenosti manjina prilikom zasnivanja radnog odnosa", ali da ne vode evidenciju jer poštuju "ustavne odredbe o javnom izražavanju nacionalne, vjerske, etničke i kulturne posebnosti". Pojedinci zaista, u skladu sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim aktima, uživaju pravo da se izjašnjavaju, odnosno ne izjašnjavaju po tom pitanju.

Nik Gašaj, pomoćnik ombudsmana za manjine smatra da je to "tek izgovor".

Praksa takođe ne govori u prilog obrazloženja Vrhovnog suda. Službenik Osnovnog suda u Ulcinju, koji je želio da ostane anonimn, kaže da je od nedavno u Ulcinju predsjednica suda Albanka, a da to nije bio slučaj unazad godinama, iako su Albanci u Ulcinju većinsko stanovništvo. U tužilaštvu, kaže on, od pet zaposlenih, jedan je Albanac.

Prema podacima sa sajta Uprave policije iz 2007. godine, načelnik CB Ulcinj nije bio Albanac. Takođe, na osnovu liste imena rukovodilaca u centrima bezbjednosti u crnogorskim gradovima, sa sajta Uprave policije, jasno je da je među njima tada bilo samo dva pripadnika manjina. I to u

gradovima gdje su više zastupljeni.

Uprava za kadrove ne posjeduje ni podatke o nacionalnoj pripadnosti u crnogorskoj policiji, objašnjavaju, iz tehničkih razloga. Još nijesu umreženi u sistem.

Osman Nurković, predsjednik Izvršnog odbora Bošnjačkog savjeta, za *Monitor*, kao negativan primjer nepoštovanja odredbe o srazmjernoj zastupljenosti, izdvaja Centar bezbjednosti Berane. „Tamo radi oko 20 rukovodilaca, a da nijedan nije iz reda manjina. Nije mnogo bolja situacija ni u Centru bezbjednosti Bijelo Polje“. U izvještaju obudsmena iz 2008. godine kao negativan primjer navodi se i Policijska akademija u Danilovgradu, gdje je pri upisu kandidata iste godine bilo „evidentno da nijesu ispoštovane ustavne i zakonske obaveze o proporcionalnoj zastupljenosti pripadnika manjina prilikom prijema na Akademiju“. Istovremeno, u jednom od Izvještaja *Inicijative mladih za ljudska prava* navodi se kao pozitivan primjer zapošljavanje nekoliko pripadnika Roma u Upravu policije.

Tužilaštvo nije poslalo obrazloženje ombudsmanu zašto nijesu dostavili traženu evidenciju. Nurković, međutim, tvrdi: „Vrhovno državno tužilaštvo, Više državno tužilaštvo Podgorica i Osnovno državno tužilaštvo Podgorica zapošljavaju 33 tužioca i njihova zamjenika, a da nijedan nije iz reda bošnjačke ili muslimanske manjine“.

Zakon o manjinskim pravima i slobodama predviđa da se o zastu-

pljenosti pripadnika manjina staraju nadležni organi zaduženi za kadrovska pitanja, u saradnji sa savjetima manjina. U izvještaju *Inicijative mladih za ljudska prava* iz maja ove godine, navodi se da je ta odredba neprecizna i da „nije moguće zaključiti kolika je uloga savjeta manjina i uticaj koji mogu ostvariti u ostvarivanju prava manjina na srazmjernu“. Inicijativa otuda smatra da taj zakon i Zakon o državnim službenicima i namještenicima, treba mijenjati.

KONKRETNE MJERE I POLITIČKA VOLJA: Ivana Jelić takođe smatra da je potrebno mijenjati Zakon o državnim službenicima i namještenicima, ali i konkretizovati odredbe Zakona o radu i Zakona o zapošljavanju.

Jelić navodi da Zakon o zapošljavanju predviđa načelo afirmativne akcije "prema teže zapošljivim licima", ali se u tu kategoriju ne ubraju pripadnici manjinskih naroda. "Treba dopuniti taj tekst i pripadnike nacionalnih manjina podvesti pod tu kategoriju", smatra Jelić.

Nik Gašaj kaže da je obezbjeđivanje srazmjerne zastupljenosti pripadnika manjina prvenstveno stvar – političke odluke. Zakoni koji postoje dovoljan su okvir

da se to učini. "Vlast mora da shvati da se manjine moraju osjećati kao građani ove države", ističe Gašaj.

Milena PEROVIĆ KORAĆ
Biljana ALKOVIĆ

Osman Nurković: "Vrhovno državno tužilaštvo, Više državno tužilaštvo Podgorica i Osnovno državno tužilaštvo Podgorica zapošljavaju 33 tužioca i njihova zamjenika, a da nijedan nije iz reda bošnjačke ili muslimanske manjine"